

EVROPSKI PARLAMENT

2009 - 2014

Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve

2010/2272(INI)

24.3.2011

OSNUTEK POROČILA

o mobilnosti in vključevanju invalidov ter evropski strategiji o invalidnosti
2010–2020
(2010/2272(INI))

Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve

Poročevalec: *Ádám Kósa*

PR_INI

VSEBINA

	Stran
PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....	3
OBRAZLOŽITEV.....	9

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o mobilnosti in vključevanju invalidov ter evropski strategiji o invalidnosti 2010–2020 (2010/2272(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah¹,
- ob upoštevanju Listine skupnosti o temeljnih socialnih pravicah delavcev²,
- ob upoštevanju Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu³,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 12. maja 2000 z naslovom „K Evropi brez ovir za invalide“ (KOM(2000)0284),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 25. septembra 2001 z naslovom „e-Evropa 2002: dostopnost javnih spletišč in njihove vsebine“ (KOM(2001)0529),
- ob upoštevanju mednarodne klasifikacije Mednarodne zdravstvene organizacije o funkcioniranju, invalidnosti in zdravju (ICF) z dne 22. maja 2001 (resolucija skupščine Svetovne zdravstvene organizacije (WHA) 54.21),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z naslovom „Enake možnosti za invalide: evropski akcijski načrt“ (KOM(2003)0650),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 24. januarja 2003 „K pravno zavezujočemu instrumentu Združenih narodov za uveljavljanje in varstvo pravic in dostojanstva invalidov“ (KOM(2003)0016),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 16. marca 2005 „Odziv na demografske spremembe: nova solidarnost med generacijami“ (zelena knjiga) (KOM(2005)0094),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 26. novembra 2007 z naslovom „Položaj invalidnih oseb v razširjeni Evropski uniji: evropski akcijski načrt 2008–2009“ (KOM(2007)0738),
- ob upoštevanju predloga Komisije za direktivo z dne 2. julija 2008 z naslovom „Izvajanje načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost“ (KOM(2008)0140),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 15. novembra 2010 z naslovom „Evropska strategija o invalidnosti za obdobje 2010–2020: obnovljena zaveza za Evropo brez ovir“ (KOM(2010)0636),

¹ UL C 54, 25.2.2000.

² UL C 364, 18.12.2000.

³ UL L 303, 2.12.2000, str. 16.

- ob upoštevanju predloga za sklep Sveta (KOM(2008)0530) in svojega stališča z dne 24. aprila 2009 o pristopu Evropske skupnosti h konvenciji Združenih narodov o pravicah invalidov¹,
 - ob upoštevanju izbirnega protokola h konvenciji Združenih narodov o pravicah invalidov, sprejetega 13. decembra 2006²,
 - ob upoštevanju predloga za sklep Sveta (KOM(2008)0530) in svojega stališča z dne 24. aprila 2009 o pristopu Evropske skupnosti k izbirnemu protokolu h konvenciji Združenih narodov o pravicah invalidov³,
 - ob upoštevanju predloga Komisije Svetu z dne 27. aprila 2010 z naslovom „Smernice za zaposlovalne politike držav članic, drugi del integriranih smernic Evropa 2020 (KOM(2010)0193) in stališča Parlamenta o tem z dne 8. septembra 2010⁴,
 - ob upoštevanju člena 48 svojega poslovnika,
 - ob upoštevanju poročila Odbora za zaposlovanje in socialne zadeve in mnenj Odbora za okolje, javno zdravje in varnost hrane, Odbora za pravice žensk in enakost spolov ter Odbora za peticije (A7-0000/2011),
- A. ker imajo invalidi kot polnopravni državljani enake pravice kot drugi in imajo pravico do brezpogojnega dostojanstva, enakega obravnavanja ter neodvisnega življenja in polne udeležbe v družbi,
- B. ker je v Evropski uniji več kot 80 milijonov invalidov, kar je približno 16 % vse delovne populacije – tu so zajete tudi osebe z avtizmom –, stopnja brezposelnosti pa je še vedno izredno visoka, dvakrat tolikšna kot med neinvalidi, tako da lahko povzroči družbeno izključenost,
- C. ker je varstvo invalidov omejeno na zaposlovanje, delo in poklicno usposabljanje (Direktiva 2000/78/ES),
- D. ker je invalidska politika navadno v pristojnosti držav članic, torej izhaja iz nacionalne tradicije in družbenih norm ter gospodarske razvitosti in razmer,
- E. ker je med (fizično) mobilnostjo in (družbeno) vključenostjo tesna povezava, zlasti glede svobode (načinov in dostopnosti) komunikacije in znakovnih jezikov ter svobode gibanja na vseh področjih življenja, kar pripomore k popolni udeležbi v družbi,
- F. ker imajo invalidi pravico do ustrezne ravni skupnostnih storitev v podporo neodvisnemu življenju, pravico do osebne pomoči, do ekonomske in socialne neodvisnosti ter celovite udeležbe v družbi,

¹ UL C 184E, 8.7.2010, str. 413.

² Organizacija združenih narodov, generalna skupščina OZN, sprejeto 13. 12. 2006.

³ UL C 184E, 8.7.2010, str. 414.

⁴ Sprejeta besedila, P7_TA(2010)0309.

- G. ker ovire glede dostopnosti za vse pri uporabi storitev in blaga za invalide pomenijo veliko prepreko,
- H. ker so invalidi žrtve diskriminacije v izobraževanju in usposabljanju, kamor sodi tudi pomanjkljivo zgodnje prepoznavanje in intervencije za invalidne otroke in učence, zaradi česar so kasneje njihove zaposlitvene možnosti izredno omejene,

Cilji

1. poudarja, da so finančni izdatki in gospodarske naložbe v invalide dolgoročna naložba v blaginjo vseh in naložba v družbo na trajnostnih temeljih;
2. ugotavlja, da v evropskih državah vlada resnična solidarnost, saj se priznava, da se je treba „lažjim“ invalidom prilagoditi; poudarja pa, da težji invalidi ali osebe z večplastno invalidnostjo potrebujejo več pomoči, ki bi temeljila na človekovih pravicah in dostojanstvu;
3. poudarja, da so cilji za novo evropsko strategijo o invalidnosti 2010–2020 pomembni, poziva pa k opredelitvi natančneje določenih ukrepov na vseh ravneh upravljanja;
4. poudarja, da je potreben nov, učinkovit pristop do invalidnosti, za začetek z oblikovanjem učinkovitejšega mehanizma za usklajevanje in spremljanje izvajanja evropske strategije o invalidnosti;
5. opominja, da bi morala trajnostna družba, v kateri ljudje živijo dlje in so bolj zdravi, pomeniti tudi, da se lahko potrebe invalidov vnaprej prilagajajo okolju zaradi boljšega dostopa do blaga in storitev;

Državlanske in človekove pravice

6. poziva k spoštovanju listine Evropske unije o temeljnih pravicah in k upoštevanju koncepta oblikovanja za vse;
7. opozarja, da številni invalidi zaradi pomanjkljivega zakonskega priznavanja še vedno doživljajo diskriminacijo, in poziva države članice, naj te pomanjkljivosti odpravijo, tudi glede volilne pravice in javnega upravljanja na področju naravnih nesreč in nesreč, ki jih povzroči človek;
8. poudarja, da so ljudje z motnjo v duševnem razvoju še posebej izpostavljeni zlorabam in nasilju, in poziva države članice, naj vzpostavijo razvit nadzorni mehanizem, ki bo zagotavljal spoštovanje človekovih pravic in svoboščin ljudem v oskrbnih domovih, še posebej ženskam;

Pomen zbiranja podatkov in posvetovanja z zainteresiranimi stranmi

9. poudarja, da zaenkrat še ni oziroma ni dovolj zanesljivih podatkov o invalidskih vprašanjih in storitvah za invalide v državah članicah, niti o številu in kakovosti oskrbnih domov;
10. izraža razočaranje nad omejeno udeležbo invalidov pri zbiranju podatkov in posvetovanju ter je mnenja, da 336 odgovorov civilne družbe v posvetovanju, ki ga je Komisija leta 2009 organizirala na svojem osrednjem posvetovalnem spletišču, kaže, da informacijska kampanja ni dosegla ciljnih skupin;
11. poziva Komisijo, naj okrepi sodelovanje med državami članicami, zlasti v zvezi z zbiranjem primerljivih podatkov; poudarja, da merjenje invalidnosti ne bi smelo temeljiti samo na medicinskih vidikih, pač pa bi moralo zajeti tudi družbene in okoljske vidike;

Demografske spremembe in okolje brez ovir

12. poudarja, da lahko demografske spremembe vplivajo na položaj invalidov, saj so storitve in rešitve za starejše v veliki meri nepogrešljive tudi za invalide;
13. meni, da to ne bi smelo povzročiti konkuriranja med tema družbenima skupinama, pač pa bi lahko prispevalo k inovacijam za rast in zaposlovanje ter k socialnemu razvoju v državah članicah;
14. poziva Komisijo in države članice, naj pretehtajo in ocenijo uporabo člena 16 Uredbe št. 1083/2006/ES in prizadevanja za dostopnost glede tega, kako bi si lahko pomagali z evropskimi strukturnimi skladi, zlasti Evropskim socialnim skladom;

Prosto gibanje in storitve brez ovir

15. se zaveda, da je prosto gibanje temeljna pravica v Evropski uniji; poudarja, da pozitivno vpliva na kakovost življenja in udeležbo invalidov v družbi;
16. ugotavlja, da sta vzajemno priznana invalidska parkirna izkaznica in enotna evropska listina o pravicah potnikov pomembni za vključevanje invalidov v družbo;
17. poudarja, da se ne morejo razviti inovativna gospodarstva znanja brez invalidom dostopnih vsebin in oblik, na primer slepim dostopnih spletišč ter vsebin in storitev, dostopnim uporabnikom znakovnih jezikov;
18. poziva Komisijo in države članice, naj povečajo dostopnost storitev s prostimi patenti, pooblastili za standardizacijo in poceni programsko opremo, tudi z vodilnimi pobudami strategije EU 2020, da bi dosegli njene cilje;

Enake možnosti

19. ponovno izraža svoje stališče, da bi morale osebe z več invalidnostmi imeti na voljo že v osnovi prilagojena sredstva za nakup blaga in storitev;
20. ponovno poudarja, da izdelki, blago in storitve oziroma njihove prilagojene različice ne bi smeli biti diskriminatorni, zato ne bi smeli imeti posebne cene samo za invalide; poleg tega bi bilo treba pregledati evropsko zakonodajo o javnih naročilih;
21. potrjuje, da bi lahko mala in srednja podjetja prispevala k boljšemu položaju invalidov, zlasti če bi imela boljše možnosti pri javnih razpisih; zato bi morali malim in srednjim podjetjem zagotoviti več ustreznih informacij o invalidih;
22. poudarja, da bi bile lahko invalidske delavnice in integrirana delovna mesta enako dragoceni rešitvi za zaposlovanje oseb z različnimi invalidnostmi, obenem pa bi jim morali omogočiti cenovno ugodno nastanitev;
23. poziva k rešitvi sedanje vrzeli v veljavni diskriminacijski zakonodaji EU v zvezi z invalidskim varstvom, ki je zaenkrat omejeno na zaposlovanje, delo in poklicno usposabljanje (Direktiva 2000/78/ES);

Vlaganje v invalide

24. trdi, da sedanji sistemi izobraževanja in usposabljanja na splošno ne preprečujejo visoke stopnje osipa invalidov; poudarja, da to vodi do velike socialne in zaposlitvene prikrajšanosti te populacije, zlasti med sedanjo gospodarsko krizo;
25. je prepričan, da bi moralo biti vključujoče izobraževanje žariščna točka; to bi moralo biti poudarjeno v strateškem okviru za evropsko sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja (ET 2020), pa tudi v vodilni pobudi za veččine in delovna mesta v strategiji EU 2020; poleg tega so potrebne nove, ustrezne smernice in pravilna raba informacijske tehnologije v šolah in doma skupaj z osebno in prilagojeno pomočjo;
26. poudarja, da bi lahko tudi družbena odgovornost podjetij pomembno vplivala na položaj invalidov; poziva akterje in zainteresirane strani, naj podpirajo in uporabljajo dobro prakso s tega področja;
27. ponovno poudarja, da bi bilo treba prizadevneje spodbujati usposabljanje uradnikov evropskih institucij in držav članic o sprejemanju in obveščanju invalidov ter da je tu kritično vprašanje dostop do javnih pravnih dokumentov in postopkov;
28. poziva Komisijo in države članice, naj okrepijo splošne informacije za starše invalidnih otrok, da bi jim omogočili zgodnje prepoznavanje in podporo ter ponudili več rešitev za njihove potrebe;

Boj proti revščini

29. ugotavlja, da so invalidi povprečno gledano v večji nevarnosti, da jih bo prizadela

revščina; okoli 80 milijonov invalidov, od tega milijon gluhih, je revnih;

30. želi opomniti na zagon, ki ga je prineslo evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti, in trdi, da revščine ne moremo zmanjšati, če ne bomo invalidov vključili na trg dela ter prilagodili dohodkovne politike s področja invalidnosti in invalidskim pokojninskim sistemom; ob tem se je treba zavedati, da slednji prinašajo tudi stigmatizacijo;

Parlament še naprej zahteva, da je treba slediti družbeno trajnostnemu pristopu na podlagi človekovih pravic

31. poziva države članice in Komisijo, naj hitro ratificirajo in začnejo izvajati konvencijo OZN o pravicah invalidov in njen izbirni protokol;
32. poziva države članice, naj ponovno preučijo svoje ukrepe v zvezi z invalidnostjo in nacionalne programe oziroma strategije v rokih in okvirih evropske strategije o invalidnosti in v skladu s strategijo EU 2020;
33. poziva Komisijo, naj v načrtovani zeleni knjigi o reformi javnih naročil bolj upošteva vprašanja invalidnosti;
34. poziva države članice, naj kolikor mogoče podpirajo ustrezne ukrepe in prilagojena orodja, ki ne sodijo nujno v medicinski vidik, za bolj neodvisno življenje, da bi invalidom omogočili enake možnosti in aktivno življenje;
35. poziva Evropsko komisijo, naj zasnuje oprijemljive in ustrezne ter natančneje razdelane ukrepe v zvezi z izvajanjem evropske strategije o invalidnosti za vse ravni upravljanja, pa tudi mehanizem spremljanja;
36. poziva Komisijo, naj predstavi evropski akt o dostopnosti, kakor je obljubljeno v evropski strategiji o invalidnosti;
37. naroča svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji ter vladam in parlamentom držav članic.

OBRAZLOŽITEV

POVZETEK

Poročevalec pričakuje, da bodo za uresničevanje trajnostne družbe sprejeti spodaj opisani ukrepi, ki bodo temeljili na človekovih pravicah in bodo s skladu z odločitvami Parlamenta. Prvič, države članice ne bi morale samo podpisati in ratificirati konvencije OZN o pravicah invalidov in njene dodatni protokol; upravičeno bi tudi morale razviti nacionalno politiko in strategije o invalidnosti, ki bi bile v skladu z evropsko strategijo o invalidnosti Evropske komisije in s strategijo EU 2020, pregledati pa bi morale tudi veljavne nacionalne dokumente s tega področja. Ob tem bi bil pohvalen premik proti individualizirani oskrbi in storitvam, namenjenim neodvisnemu življenju, saj preveč formaliziran in neprožen sistem za pomoč po individualnih zahtevah ne bi bil prav koristen za uresničevanje ciljev strategije EU 2020. Objavljeni akcijski načrt Komisije do leta 2015, ki je povezan z evropsko strategijo o invalidnosti, je korak v pravo smer, vendar bi bilo treba tudi podpreti ukrepe s konkretnimi roki in programskimi prvinami, ki bi omogočale boljše izvajanje.

Po poročevalčevem mnenje morajo evropske institucije poleg pregleda strukturnih skladov doseči dva zelo pomembna zakonodajna cilja: čim prej in čim podrobneje predstaviti osnutek obvezujočega besedila evropskega akta o dostopnosti, ki je določen v evropski strategiji o invalidnosti, in invalide kot prikrajšano družbeno skupino zajeti v zakonodaji o javnih naročilih.

RAZMERE

Evropski parlament se je pogosto ukvarjal s položajem invalidov ter sprejel številne pomembne odločitve o njihovem vključevanju in varstvu njihovih pravic, saj je pozival države članice in Komisijo, naj oblikujejo pravne standarde in zakonodajo na ravni EU. Nekateri evropski poslanci so še vedno dejavni na tem področju, in brez njih ne bi bili, kjer smo zdaj.

Poleg tega, da se poročevalec zavzema za invalidska vprašanja, je tudi sam doživel in izkusil (in še vedno izkuša) pomanjkljivosti in vrzeli, ki imajo velike posledice za kakovost življenja invalidov.

To zavzemanje prinaša tudi nov pristop – ne skušamo samo zajeti doseženih rezultatov, pač pa vključiti tudi nove usmeritve in morebitne perspektive, da bi dosegli cilj trajnostne, konkurenčne in inovativne Evrope.

Osnovna predpostavka tega poročila je, da je treba zaščititi novo generacijo človekovih pravic in zadržati sedanje človekove pravice invalidov. Nihče ne dvomi, da imajo tudi invalidi človekove pravice, vendar njihovo izvajanje v praksi ovirajo prepreke v posameznikovem okolju – deloma fizične, deloma družbene –, vključno s storitvami in izdelki, do katerih se ne da ustrezno dostopati. Včasih se poudarjajo nekatere zamisli, na primer potreba po skupnostnih storitvah, pravica do individualne pomoči (ekonomska in socialna neodvisnost), priznanje znakovnega jezika in sprejemanje načela oblikovanja za vse, kar naj bi omogočilo

neodvisno življenje. Poseben poudarek je na pravicah invalidnih otrok in njihovih staršev (ki večinoma niso invalidi), podpora v zgodnjem razvoju pa je prva naložba v prihodnost.

V skladu s strategijo EU 2020 je eden najpomembnejših ciljev, če ne celo najpomembnejši, pri skoraj 80 milijonih invalidov, ki živijo v EU, povečati število zaposlenih in čim prej odpraviti prepreke, zaradi katerih so diskriminirani. Za zdaj le neznaten delež invalidov v EU ima službo oziroma se lahko zaposli, in zelo verjetno je, da bodo tudi nekateri od teh družbeno izključeni. Delež zaposlenosti je pri invalidih in pri ljudeh, katerih delovna zmožnost se spreminja, v EU na splošno nizka, dela jih 30 do 40 %; razmere v revnejših državah so še slabše. Če želimo uresničiti cilj strategije EU 2020 o 75-odstotni zaposlenosti, bi morala zaposlenost naraščati približno za odstotek na leto. Obenem bo leta 2020 odpadlo 12 milijonov delovnih mest za nizkokvalificirane delavce.

Glede na naslov poročila poročevalec meni, da je pomembno pokazati, da mobilnost invalidov – vključno z dostopom do komunikacijskih sredstev kot orodja za izkoriščanje zamisli in samoizražanje – in družbena vključenost nista dve ločeni stvari niti dva medsebojno povezana dejavnika, pač pa dve celoviti osnovi pristopa na podlagi človekovih pravic k izboljševanju enakih možnosti za invalide. Glede drugega dela naslova: Evropski parlament se preprosto mora odzvati na cilje, zastavljene v novi desetletni evropski strategiji o invalidnosti, ki jo je Komisija oblikovala in objavila lani novembra, in z njo nadomestila prejšnjo, sedemletno tovrstno strategijo, pa tudi na ukrepe, opredeljene v prilogi k temu dokumentu.

PODROBNA OBRAZLOŽITEV

Cilji

V trajnostni, konkurenčni in inovativni družbi se je treba osrediniti na dolgoročno vlaganje v invalide, ne na kratkoročne izdatke. Trajnostna je družba, v kateri je veliko ljudi zaposlenih in s tem zagotavljajo stabilnost pokojninskega sistema. Konkurenčnejša je družba, v kateri se dajo prepreke premagati, ker se jih da preoblikovati, in v kateri ljudi ne obvladujejo razmere, v katerih so rojeni, ter je mogoča tudi družbena mobilnost. Inovativna pa je družba, v kateri rešitve ne temeljijo samo na družbeni sprejetosti, pač pa ustrezajo posameznikovim potrebam, so stroškovno učinkovite in na voljo za družbeno vključitev invalidov, ki neodvisno živijo.

Razlikovati moramo med različnimi oblikami podpore glede na potrebe invalidov, in sicer glede na različne oblike aktivne in pasivne oskrbe ter strogo na osnovi spodbud. Namen je, da so osebe z različnimi vrstami in stopnjo invalidnosti deležne pomoči, ki je na podlagi ugotovitev in izkušenj iz najsodobnejših znanstvenih in uporabniških študij bolj prilagojena posamezniku, vključno z novo klasifikacijo Svetovne zdravstvene organizacije, ki pri opredeljevanju funkcioniranja posameznega invalida upošteva tudi okoljske dejavnike. Drugi cilj pa je, da bi bilo v okolju, ki bi bilo resnično brez ovir in ki bi omogočalo več dostopa do storitev in izdelkov, potreb po individualizirani pomoči čim manj.

Izvajanje evropske strategije o invalidnosti je treba natančneje opredeliti, glede spremljanja pa določiti natančnejše roke in mehanizme. Pomembno vlogo pri tem bi lahko imela različna posvetovalna telesa, ki doslej še niso bila vključena, saj bi s tesnejšim sodelovanjem strokovnjakov olajšala načrtovanje in izvajanje.

Državljske in človekove pravice

Evropski parlament ni zavezan samo listini EU o temeljnih pravicah; poudariti je treba načelo oblikovanja za vse in podpreti metodologijo načrtovanja, da bi dosegli večjo dostopnost.

Pomen zbiranja informacij in posvetovanja z zainteresiranimi stranmi

Po podatkih strokovne organizacije, s katero se je posvetovala Komisija (ANED: Akademska mreža evropskih strokovnjakov s področja invalidnosti), opredelitve in podatki o invalidih niso samo nepopolni, temveč mnogokrat celo neprimerljivi. Še posebej manjka informacij o enem najpomembnejših področij, kjer je le malo zanesljivih številčnih podatkov, namreč o položaju in oskrbi invalidov, ki živijo v zavodih. Financirati bi bilo treba raziskave, s katerimi bi to vrzel zapolnili.

Demografske spremembe in okolje brez ovir

Pri demografskih spremembah so le redko omenjeni novi izzivi, s katerimi se bodo ljudje srečevali v starajoči se družbi, in dejstvo, da se bo podvojilo število vzdrževanih oseb, kar bo imelo nepredvidljive posledice. To ugotovitev podpira napoved Eurostata, ki poroča, da se bo število vzdrževanih oseb do leta 2050 podvojilo, ta trend pa bo še posebej prizadel Nemčijo in Italijo, pa tudi države srednje in vzhodne Evrope, ki so se nedavno pridružile EU. Višja upokojitvena starost – četudi ob bolj zdravem načinu življenja – bo prinesla velike spremembe v zvezi z okoljem in dostopom do storitev. Neodvisno življenje bo vse pomembnejše, saj bo zelo verjetno pomanjkanje delavcev na socialnem področju in v zdravstvu zvišalo cene tovrstnih storitev.

Prosto gibanje in storitve brez ovir

Prosto gibanje je v Evropski uniji temeljna pravica. Potreben bo ustrezno dostopen javni in zasebni prevoz (na primer bolj usklajene parkirne izkaznice v skladu s cilji evropske strategije o invalidnosti) in razvoj enotne pravne listine o potnikih, ki jo poročevalec že dolgo zagovarja, tako da bo vsem omogočeno varno in prilagojeno potovanje z vsemi prevoznimi sredstvi.

Potrebne bodo spletne strani, ki bodo prijazne slepim uporabnikom, elektronsko dostopne spletne storitve v znakovnih jezikih, ustrezni standardi, brezplačna programska oprema in rešitve, s katerimi bi spodbujali računalniško opismenjevanje ter s tem uresničili pretekle pobude e-Evrope.

Enake možnosti

Enakost možnosti ni isto kot enake možnosti, saj slednje ne prinaša integracije, ki je družbeni cilj. Možnosti so enake, če enaka količina vloženega truda privede do podobnih rezultatov, to pa je mogoče, če so izpolnjeni ustrezni pogoji in na voljo ustrezna sredstva. To se da doseči, in sicer s spreminjanjem manj pomembnih dejavnikov, da dosežemo ustrezne končne rezultate oziroma rezultate na področju dela.

Enakost možnosti ni mogoča, če izdelki in storitve niso dostopni vsem po enaki ceni; proizvodna tehnologija omogoča stroškovno učinkovito diverzifikacijo, tako da invalidi ne bi

smeli imeti več stroškov samo zato, ker imajo drugačne potrebe.

Posebej pomembno vlogo pri povečevanju družbene vključenosti imajo mala in srednja podjetja, pa ne samo z zagotavljanjem informacij o zaposlovanju invalidov; udeležujejo se tudi postopkov javnih naročil, s pomočjo invalidov proizvajajo dostopne izdelke in storitve, kar povečuje njihovo konkurenčnost.

Vlaganje v invalide

Sodobni sistem izobraževanja in usposabljanja ni ustrezno pripravljen za boljše izpolnjevanje potreb invalidov, tako da veliko invalidnih dijakov in študentov opušča šolanje. Na Danskem, ki je ena najnaprednejših držav članic, se je na primer leta 2007 v srednje šole vpisalo 44 % invalidnih mladih, med ostalimi mladimi pa je bil delež 75 %. Visokošolsko izobrazbo ima okoli 5 % invalidov – le neznamenit delež te populacije.

Boj proti revščini

Vseh 80 milijonov invalidov, vključno z milijonom gluhih, ogrožata revščina, pa tudi družbena izključenost (po podatkih OECD vsak četrti invalid živi v revščini). Revščina prinaša tudi stigmatizacijo, zato je treba zagotoviti invalidske prejemke vsem, ki jih potrebujejo.